

Kinnitatud
Albu Vallavolikogu
9. detsembri 2010.a.
otsusega nr 31

Albu valla terviseprofiil ja tegevuskava aastateks 2010-2014

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Albu 2010

Eessõna

Iga omavalitsus soovib, et tema elanikud oleksid võimalikud terved. Tervisest pakatav inimene loob ühiskonnale suurt lisaväärtust, mida me igapäevaselt ei tunneta, kuid mille tulemusena areneb ning toimib riik.

Hea tervis pole mitte ainult inimese enda mure, palju saab siin kaasa aidata riik, tervishoiusüsteem ja omavalitsus. Olulisi samme on juba ka astunud - Eesti omavalitsused on koostöös riigiga välja arendanud liikumis- ja tervisespordikeskusi, kus on suurepärased võimalused liikumiseks ja tervise arendamiseks.

Tervist mõjutavad individuaalsed, ealised, soolised ja pärilikud tegurid, mida ei ole võimalik muuta, kuid tervislike eluviisidega võib ennetada nendega kaasnevat probleeme. Arstiabi on paraku vaid tekkinud probleemide likvideerimiseks või kergendamiseks.

Küll aga on suur hulk tegureid, mille mõju tervisele sõltub nii riigis kui ka omavalitsustes tehtavatest otsustest ja seeläbi kujundatavast elukeskkonnast.

Käesolev terviseprofiil on esimene Albu valla elanike tervisekäitumist sisaldav kogum, millega on pandud alus vajalike andmete kogumisele ja edasisele abimeetmete juurutamisele. Vajadus on läbi viia täiendavad uurimustööd valla elanike seas ning sisse viia süstemaatiline info kogumine ja analüüsimine.

Kalju Kertsmik
Vallavanem

Sisukord

Eessõna.....	2
Sisukord.....	3
Sissejuhatus.....	4
1 ÜLDANDMED.....	6
1.1 Asend ja piirid.....	6
1.2 Rahvastiku soo –ja vanusejaotus.....	6
1.3 Elussünnid.....	7
1.4 Surmad.....	8
1.5 Loomulik iive.....	9
1.6 Kohaliku omavalitsuse eelarve.....	9
2 SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDESED VÕIMALUSED.....	10
2.1 Maksumaksjad.....	10
2.2 Keskmine brutotulu.....	10
2.3 Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted.....	11
2.4 Töötus.....	11
2.5 Toimetulek.....	11
2.6 Toimetulekutoetus.....	12
2.7 Sotsiaaltoetused.....	12
2.8 Pakutavad sotsiaalteenused.....	13
2.9 Kaasatus kogukonna tegevusse.....	14
3 LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVISLIK ARENG.....	17
3.1 Õpilaste arv haridusasutuses.....	17
3.2 Koolikohustuse täitmine.....	18
3.3 Noorte süüteod.....	18
3.4 Laste ja noortega tegelevad asutused.....	19
3.5 Lastele ohutu elu- ja õpikeskkond.....	19
3.6 Kooli/lasteaia tervise teenuse olemasolu.....	21
4 TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND.....	21
4.1 Huvitegevuse ja vaba aja veetmise kohad.....	21
4.2 Üldkasutatavad spordirajatised ja terviserajad.....	21
4.3 Keskkonna mõjurid.....	23
4.4 Kuriteod.....	23
4.5 Tulekahjud.....	24
4.6 Alkoholi müüvad kauplused.....	25
5 TERVISLIK ELUVIIS.....	26
5.1 Teabe kättesaadavus.....	26
5.2 Tervisliku eluviisi toetavad üritused paikkonnas.....	26
6 TERVISETEENUSED.....	27
6.1 Nõustamisteenused.....	27
7 Tegevuskava aastateks 2010-2014.....	28
Jooniste loetelu.....	31
Mõisted.....	32
Kasutatud allikad.....	34

Sissejuhatus

Albu valla terviseprofiili koostamise eesmärgiks on anda esialgne ülevaade vallarahva tervise hetkeolukorrast ja tervisemõjuritest, et kavandada terviseedenduse arendamist. Kuna rahvastiku tervises toimuvad pidevalt muutused, on valla terviseprofiil dokument, mida tuleb pidevalt regulaarselt – 1-2 aasta tagant läbi vaadata ja uuendada.

Kohalikul omavalitsusel on oma piirkonna inimeste tervise hoidmisel ja parandamisel oluline roll, sest just sellel tasandil kavandatakse kohaliku elukeskkonna prioriteetseid suundi. Teades paikkonna olulisemaid terviseriske, saab pöörata tähelepanu nendele tervisemõjuritele, mis vajavad parendamist. Probleemide lahendamine saab alguse probleemi teadvustamisest nii indiviidi kui kohaliku omavalitsuse tasandil.

Albu valla terviseprofiili koostamise tulemusena antakse ülevaade muutustest Albu valla elanikkonna tervises, selgitatakse välja tervist mõjutavad riskitegurid ning parandamist vajavad eluvaldkonnad ning antakse soovitusi tervist edendavate tegevuste läbiviimiseks. Lõppkokkuvõtteks juhitakse kohaliku volikogu ning elanikkonna enda tähelepanu nende terviseprobleemidele.

Terviseprofiil

Terviseprofiil on abivahend vallas elavate inimeste ja keskkonna terviseseisundi mõõtmisel, hindamisel, analüüsimisel, paremate tervisetulemite eesmärgistamisel ning nende saavutamiseks vajalike tegevuste ja vahendite määramisel. Terviseprofiili koostamine on lõppkokkuvõttes hinnangu andmine kogukonna ja elukeskkonna terviseseisundile. Profiil määratleb täpsemalt ka selle, millisel viisil on kõige otstarbekam probleeme lahendada ja vajadusi täita, pakkudes selleks välja vajaminevad tegevused ja ressursid.

Terviseprofiili koostamisel on kasutatud Albu Vallavalitsuse andmeid, andmeid Statistikaameti andmebaasist ja toetunud on ka Järva Maakonna üldistele näitajatele. Terviseprofiili koostamisel ei jäetud andmete kogumisel teadlikult välja ühtki inimese tervist mõjutavat valdkonda ning andmed on kogutud asjakohastest ja tunnustatud allikatest. Terviseprofiil on sidus Albu valla arengukavaga ning ei ole vaid kitsalt valdkondlik dokument, vältimaks jäämast tunnetuslikuks tervisetemaatika andmete kogumiks, mida ei eristata omavalitsuse elu ühe olulise osana. Käesoleva terviseprofiili koostamisel on indikaatorite sisestamise aegread arvestatud alates 2004. aastast.

Terviseprofiil on suunatud

- Albu valla elanikele terviseteadlikkuse tõstmiseks ja tervisemõjuritest paremaks mõistmiseks
- Erinevate valdkondade spetsialistidele, otsustegijatele ja poliitikutele tervise temaatika paremaks mõistmiseks ning valdkondadevahelise koostöösuutlikkuse tõstmiseks parema tervise nimel.

Valla tervisetegurite hetkeseisundit on hinnatud Tervise Arengu Instituudi poolt koostatud Kohaliku omavalitsuse ja maakonna terviseprofiili koostamise juhendmaterjalis vajalikuks peetud indikaatorite abil.

Eesmärk

Terviseprofiili eesmärgiks on kohaliku elanikkonna ja elukeskkonna olukorra kirjeldamine, andmete kogumine, parendamise vajalikkuse kaardistamine ja tekkinud probleemidele lahenduse leidmine. Terviseprofiil hõlmab enamikke eluvaldkondi ja seetõttu aitab selle koostamise hilisem analüüs paremini hinnata erinevatest elukeskkonna teguritest lähtuvaid mõjusid. Terviseprofiili lõppeesmärgiks on suurendada Albu valla elanike heaolu ja tõsta inimeste elukvaliteeti parema tervise kaudu.

Tulemus

Terviseprofiili koostamise tulemusena on kaardistatud Albu valla kui paikkonna tervises seisund, hinnatud ja analüüsitud Albu valla elanikkonna kohta kogutud info põhjal tervisega seotud kitsaskohad ning leitud ja välja pakutud piirkonna elanike tervise edendamiseks parimad võimalikud tervise arengu tegevused. Terviseprofiili tarvis kogutud andmete ja hilisema analüüsi tulemusena on võimalik koostada lihtsama struktuuriga tervise arendamise tegevuskava Albu vallas.

Terviseprofiili koostamiseks moodustati juhtrühm järgmises koosseisus:

Claire Miljukova (rühma juht)

Leho Rohtla

Merike Nuiamäe

Marika Tamtik

Kalju Kertsmik

Tegevusse olid kaasatud koostööpartnerid:

Tervise Arengu Instituut

Järva Maavalitsus

Albu Põhikool

Albu Lastemängutuba

Ahula Lasteaed-alkkool

1 ÜLDANDMED

1.1 Asend ja piirid

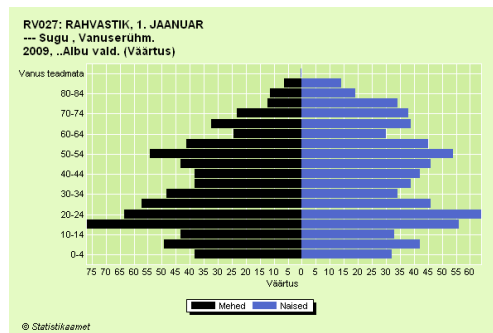
Albu vald paikneb Järva maakonna põhjaosas, vald piirneb põhjas ja läänes Harju maakonna Anija ning Kõue vallaga, idas ja lõunas Lääne-Viru maakonna Tapa, Järva maakonna Ambla, Roosna-Alliku ja Paide vallaga. Valla pindala on 257,19 km², mille pooldest on ta Järvamaa suuruselt teine omavalitsus. Maastikuliselt kuulub Albu valla põhja-, lääne- ja lõunaosa Kõrvemaa koosseisu, millele on iseloomulik metsarohke ja hõreda asustusega maastik.

Valda läbivad Pärnu-Rakvere-Sõmeru ja Piibe maantee, Kaalepi-Albu-Lehtmetsa jt teed. Albu valla elanikele on olulise tähtsusega ka Lehtmetsalt läbi Alavere ja Aruküla Tallinnasse suunduv Jäneda - Perila tee, mis on siit lühim tee Tallinnasse (Järva-Madiselt Tallinnasse ca 70 km).

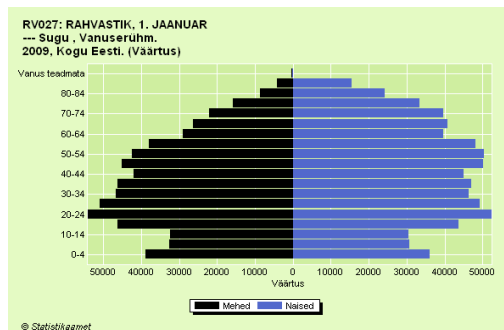
Albu vallas elas 01. jaanuari 2010. aasta seisuga 1370 inimest.

Valla asustustihedus on üks Järvamaa väiksemaid - 6,0 in/km². Valla idaosa kuulub Pandivere kõrgustiku äärealale, sellel suhteliselt väikesel territooriumil paikneb suurem osa valla elanikest. Ülejäänud elanikud asuvad hõredalt Kõrvemaa aladel. Kõige suurem on asustustihedus Ahula külas, kõige väiksem Vetepere külas.

1.2 Rahvastiku soo -ja vanusejaotus

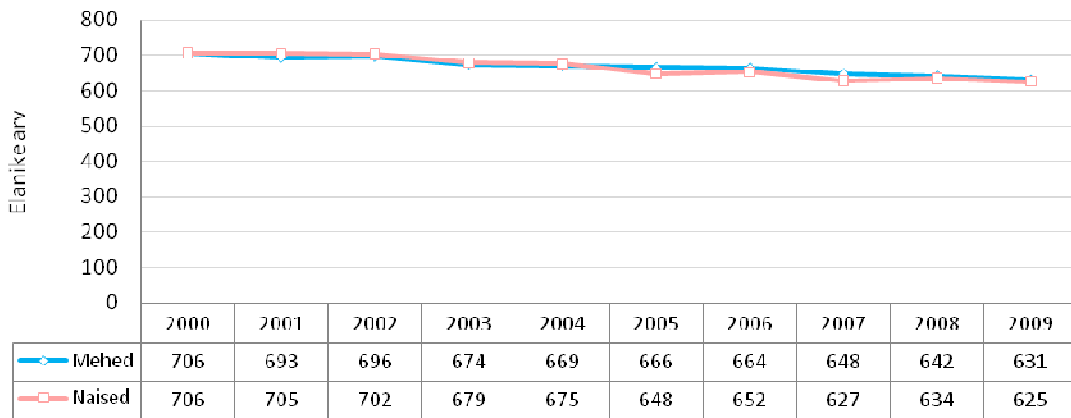

Joonis 1 Rahvastiku soo - ja vanuseline jaotus Albu vallas (Allikas: Statistikaamet)

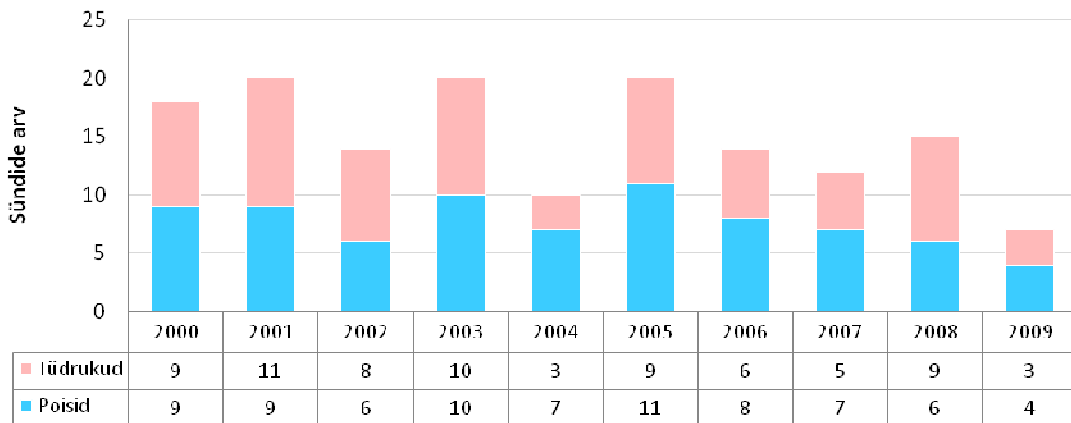
Joonis 2 Rahvastiku soo - ja vanuse järgi Eestis (Allikas: Statistikaamet)

Albu valla rahvaarv on aastate lõikes stabiilne. Albu valla asustustihedus on 5,463 in/km². Rahvaarvu kõikumisi on võimalik vaadata joonisel 3.

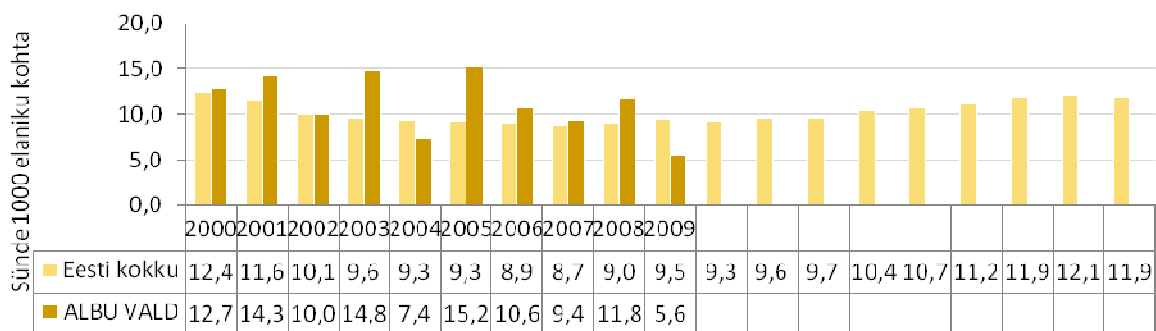

Joonis 3 Albu valla rahvaarvu soo järgi ajavahemikus 2000-2010 (Allikas: Statistikaamet)

1.3 Elussünnid

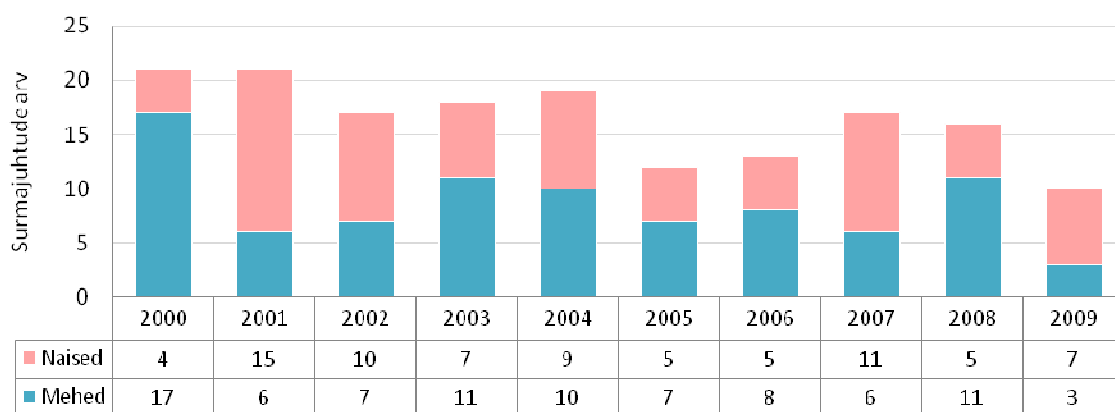

Joonis 4 Sünnide arv Albu vallas (Allikas: Statistikaamet)

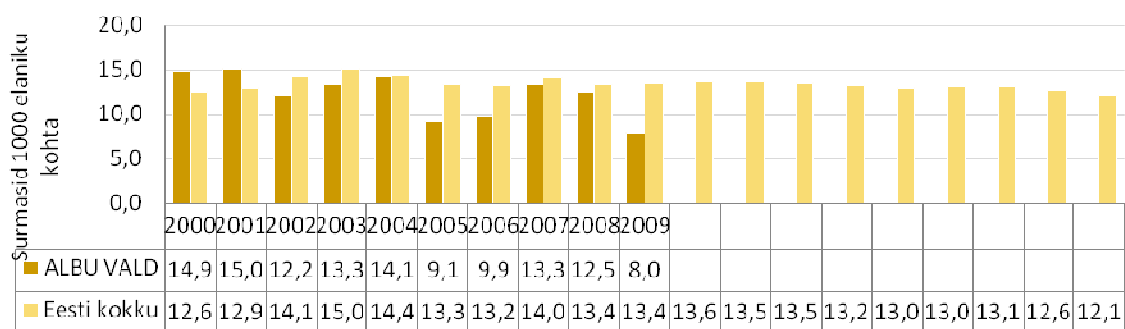
Joonis 5. Sünnimuse üldkordaja (Allikas: Statistikaamet)

1.4 Surmad

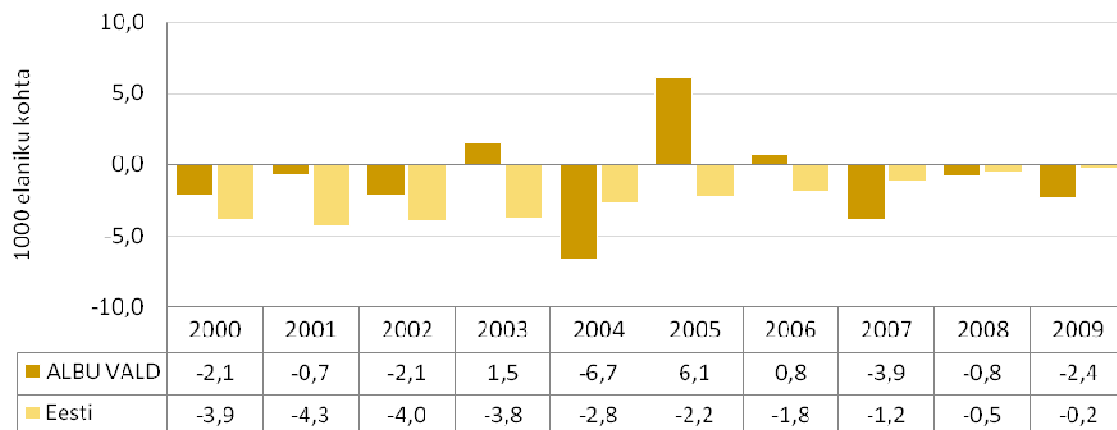
Joonis 6. Surmajuhude arv Albu vallas (Allikas: Statistikaamet)

Jooniselt 5 ja jooniselt 6 on näha, et Albu valla iive on suremuste ja sündide võrdluses negatiivne.

Joonis 7 Suremuskordaja võrdluses Eestiga (Allikas: Statistikaamet)

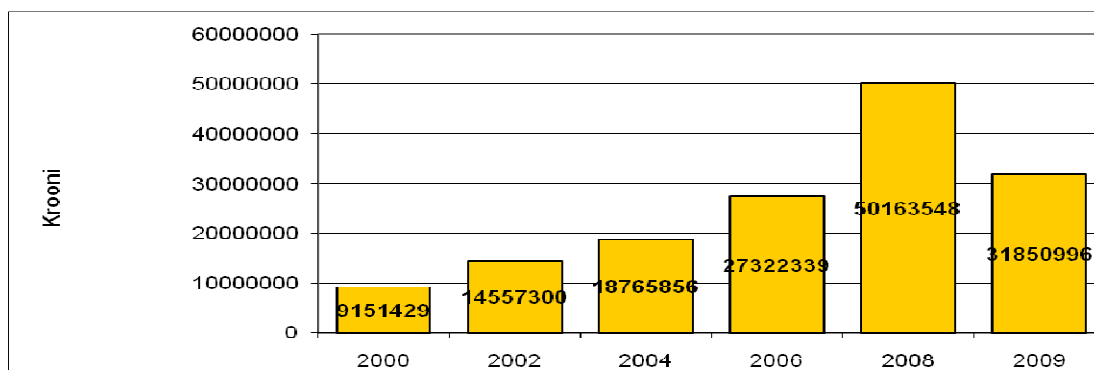
1.5 Loomulik iive

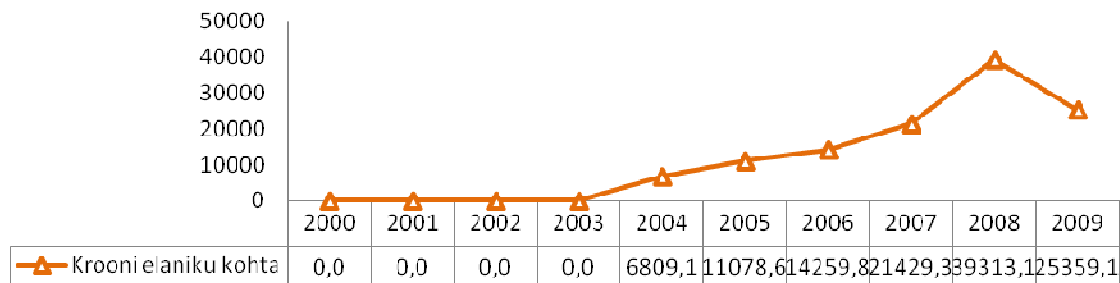
Joonis 8 Iibe kordaja võrdluses Eestiga (Allikas: Statistikaamet)

Jooniselt 8 on näha valla üldine iibe seis aastate lõikes. Kahjuks on suund negatiivne. Albu Vallavalitsus teeb tööd sisserrände suurendamise osas. Uutele spetsialistidele on renoveeritud korterid Albu külas. Albu vallas elavad, kuid mitte registrisse kantud inimesed palutakse kanda ennast valla registrisse.

1.6 Kohaliku omavalitsuse eelarve

Joonis 9 Albu valla eelarve (Allikas: Albu vallavalitsus)

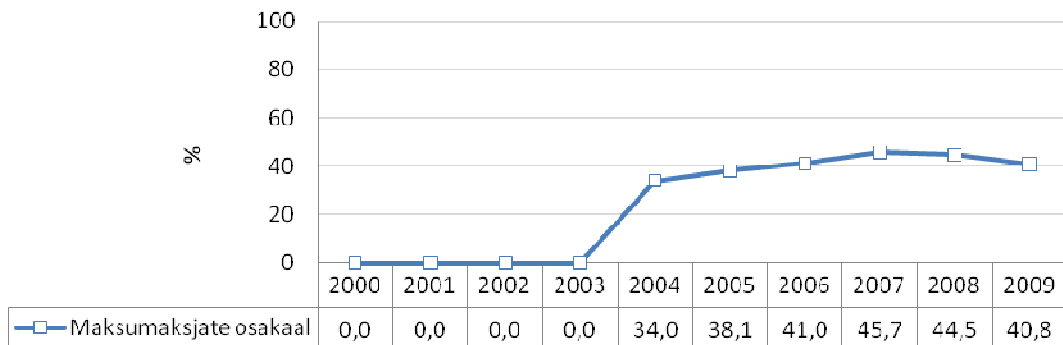

Joonis 10 Albu valla eelarve kroonid elaniku kohta (Allikas: Albu vallavalitsus)

2 SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDESED VÕIMALUSED

2.1 Maksumaksjad

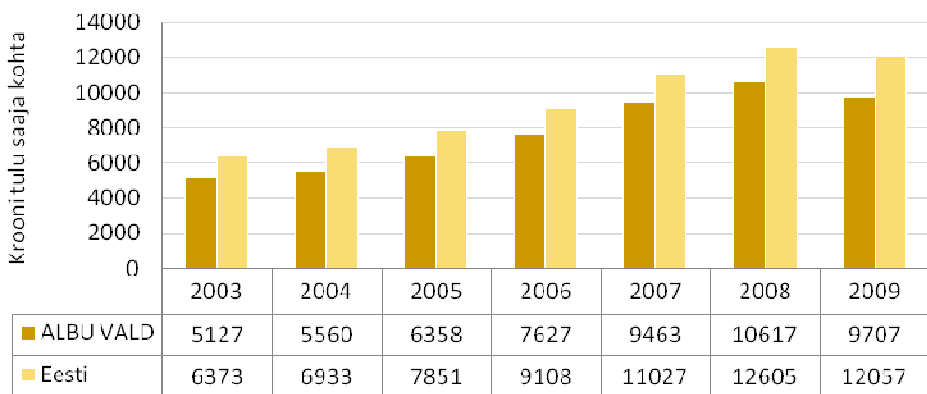
Albu vallas elavate inimeste arv, kes tasuvad üksikisiku tulumaksu, on aastatega olnud pigem kasvav. 2008. Aastal aga hakkas langema seoses tööhõive vähenemisega ning valla maksumaksjate arv pööranud langusele.

Joonis 11 Maksumaksjate arv (Allikas: Statistikaamet)

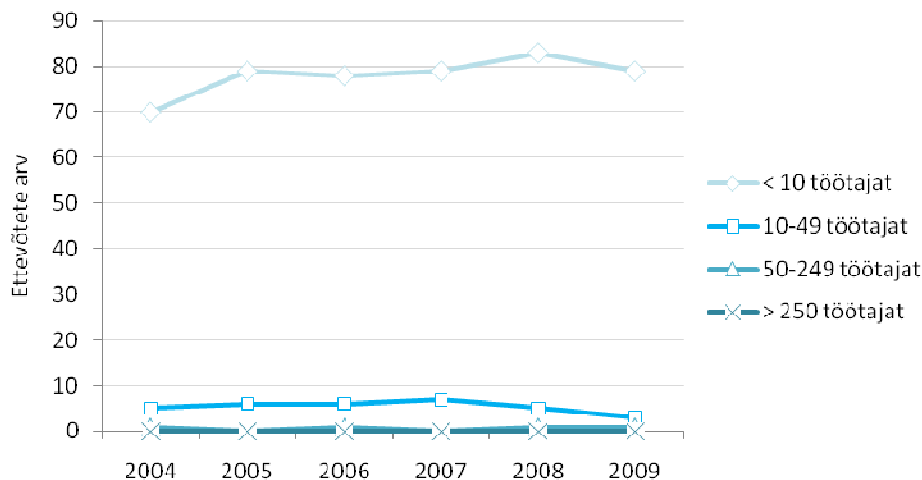
Valla elanike keskmine sissetulek on olnud viimastel aastatel madalam Eesti keskmisest. Paljud valla elanikud käivad tööl vallast ja maakonnast kaugemal (nt Tallinnas).

2.2 Keskmine brutotulu

Joonis 12 Keskmine sissetulek (Bruto) (Allikas: Statistikaamet)

2.3 Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted

Joonis 13. Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted Albu vallas

Albu vallas oli 2008 aastal 83 majanduslikult aktiivset üksust/ettevõtet, kus oli kuni 10 töötajat. Väikeste ettevõtete arv on tõusnud võrreldes 2007 aastaga 4 ettevõtte näol, kuid samas on vähenenud ettevõtete arv, kus töötab 10-49 töölisi. Albu vallas puuduvad suured ettevõtlused, mis annaksid vallarahvale tööd.

2.4 Töötus

Valla töötute arv on aastate lõikes madalaim olnud 2006-2008 aastatel. 2008. aasta lõpul hakkas töötute arv tõusma, kuid aasta keskmist töötute arvu see veel ei mõjutanud. 2009. aastal oli vallas keskmiselt 58 registreeritud töötut. 2009. aasta lõpuks oli töötuna registreeritud 76 inimest. Neile lisanduvad veel Eesti Töötukassas registreerimata inimesed. Töötuna mõistetakse Töötukassas registreerinud isikut. Selle perioodi sees võib olla ka korduvaid isikuid.

31. juuli 2010.a. seisuga on Albu vallas 63 registreeritud töötut.

2.5 Toimetulek

SKA andmetel on vallas 01.01.2010 seisuga 114 puudega inimest. Nendest 10 last vanuses 0-16 eluaastat. Töövõimetuspensionäre on SKA andmetel Albu vallas 01.01.2010 seisuga 78 isikut.

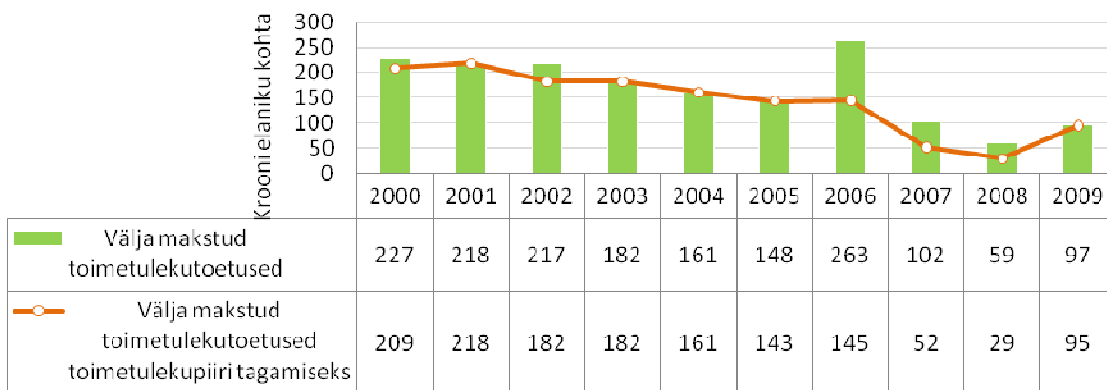
Albu Vallavalitsus on määranud 21-le raske või sügava puudega isikule hooldaja. Puudega inimestele maksab vald täiendavaid sotsiaaltoetusi ravimite ostmiseks, raviteenuse transpordi kulude katteks, prillide ja abivahendite ostmiseks ja laenutamiseks.

Vanaduspensionäre on vallas 278 (seisuga 01.09.2010.a.)

Hajaasustuse tõttu on eakatel inimestel probleem üksindusega. Selle probleemi leevendamiseks on vajalik arendada koduteenust eakatele inimestele.

Puuetega inimeste osakaal on vallas ligikaudu 10%, mis on väga suur. Põhjused puude tekkimisel on olmevigastused, kasvajalised haigused ning riskirohke käitumine.

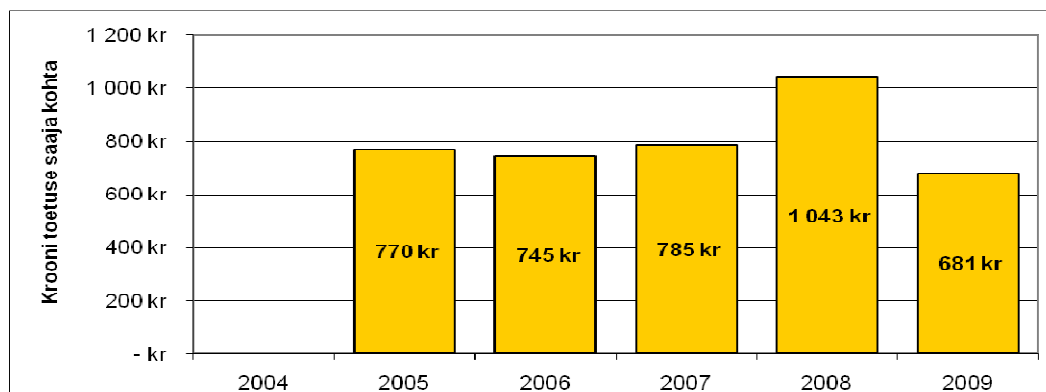
2.6 Toimetulekutoetus

Joonis 14 Rahuldatud toimetuleku taotleste arv 1000 elaniku kohta kroonides (Allikas: statistikaamet)

Toimetulekutoetuse piirmäär on 1000 krooni kuus ning iga järgneva pereliikme kohta 800 krooni. Toimetulekutoetuse taotlejaid 2009.a oli keskmiselt 13 inimest kuus. Toimetulekutoetust taotlevad eelkõige pikaajalised töötud, kes on tööturul eemal olnud üle kolme aasta.

2.7 Sotsiaaltoetused

Joonis 15 Sotsiaaltoetused kroonides saaja kohta aastate 2005-2009 lõikes (Allikas: Albu Vallavalitsus)

Sotsiaaltoetuste summa on ühe saaja kohta pidevalt tõusnud. See tuleb eelkõige sotsiaaltoetuste määrade tõstmisest. 2007.a. aastal tõsteti 1. klassi astuvale lapsele makstavat ranitsatoetust 1000 kroonilt 3000-ndele kroonile ning sünnitoetust 5000 kroonilt 6000-ndele kroonile.

2010. aastal on ranitsatoetuse suuruseks 1500 krooni, millest 500 krooni väärtuses kooli poolt komplekteeritud koolitarbeid.

2005. aastal rahuldati vallas 50 ühekordse sotsiaaltoetusetoetuse avaldust ja eraldati vallaeeelarvest 38 482 krooni, 2006. aastal 152 avaldust summas 113269 krooni, 2007. aastal 175 avaldust summas 137310 krooni, 2008. aastal 180 avaldust summas 187779 krooni, 2009. aastal 137 avaldust summas 147332 krooni (Albu VV).

Sotsiaaltoetuste taotluste arv hakkas kasvama 2008 aasta teisest poolest. Valla eelarvest makstavad sotsiaaltoetused jagunevad järgmiselt:

Sissetulekust sõltuvad toetused on:

- hooldajatoetus
- tugiisikutoetus
- toetus õnnetusjuhtumi või kriisiolukorra puhul
- toetus meditsiinilise abivahendi ostmiseks või laenutamiseks
- raviteenuste transporditoetus
- toetus ravimite või prillide ostmiseks
- toetus raviteenuse ja haigla voodipäevatasu kompenseerimiseks

Sissetulekust sõltuvaid makstakse täiendavaid toetusi makstakse Albu valla vähekindlustatud või erivajadustega isikutele ja perekondadele hädavajalike kulude osaliseks katmiseks, mida ei ole võimalik kompenseerida teiste riiklike või kohalike toetustega ja piisavate elatusvahenditeta isikutele vältimatu sotsiaalabi osutamiseks. Toetusi makstakse kui sissetulek jääb alla riiklikult kehtestatud toimetulekupiiri kahekordse määra.

Sissetulekust mittesõltuvad toetused on:

- ranitsatoetus
- sünnitoetus
- eakate tervisetootus

2.8 Pakutavad sotsiaalteenused

- Sotsiaaltransport – teenust osutatakse rahvastikuregistri andmetel Albu vallas elavale puudega isikule või vanaduspensionärile, kes puude tõttu või muudel põhjustel ei saa kasutada ühistransporti või ei ole suuteline iseseisvalt sõitma ravi-, rehabilitatsiooni -, hooldus- või abivahendit väljastavas asutusse või lähimasse toidu- ja esmatarbekaupu müüvasse kauplusesse.
- koduteenus – koduteenuseid osutatakse kõrvalabi vajavatele Albu vallas alaliselt elavatele üksikutele vanuritele või puudega isikutele, kellel üldjuhul puuduvad seadusjärgsed ülalpidajad.
- hooldaja määramine raske ja sügava puudega isikule - hooldaja määratakse täisealisele isikule, kes vaimse või kehalise puude tõttu vajab abi oma õiguste teostamiseks ja kohustuste täitmiseks, kui eestkoste seadmine sellele isikule ei ole vajalik.
- üldhooldekoduteenus - teenust osutatakse rahvastikuregistri andmetel Albu vallas elavatele eakatele ning puudega isikutele, kes erivajaduste või sotsiaalse olukorra tõttu ei ole suutelised iseseisvalt kodustes tingimustes elama, vajavad kõrvalabi ning hooldust ja kelle toimetulekut ei ole võimalik tagada teiste sotsiaalteenuste või muu abi osutamisega

Sotsiaalnõustamisega tegelevad igapäevaselt sotsiaal- ja haridusnõunik ning noorsootöö- ja lastekaitsepspecialist. Vastavalt puude spetsiifikale, vajadusele osutatakse isikutele rehabilitatsiooniteenust erinevates asutustes üle Eesti. Lähimad rehabilitatsiooniteenust pakkuvad asutused on AS Järvamaa Haigla ja Tapa Haigla.

Koduteenust osutatakse seitsmele Albu valla elanikule, nendest 4 on puudega isikud.

Hooldaja on määratud 21 erivajadustega inimesele, nendest 8 sügava puudega, 14 raske puudega isikut.

Albu vallas on oma hooldekodu- Ahula Sotsiaalne Varjupaik. Hooldekodu pakub üldhooldekodu teenust eelkõige eakatele ja puuetega inimestele. Hooldekodus on kokku 10 kohta ööpäevaringset hoolt vajavatele klientidele ja 5 kohta toetatud elamist vajavatele klientidele. Vajadusel paigutatakse ajutiselt hooldekodusse ka vanemliku hoolitsuseta lapsed, perevägivaldaohvrid või teised abivajavad isikud.

Asenduskoduteenust osutatakse erinevates Eesti lastekodudes 01.01.2010 seisuga ühele Albu valla lapsele. Perekonnas hooldamisel on 3 last.

Kriisi situatsioonis osutab varjupaiga teenust Ahula Sotsiaalne Varjupaik.

Laste turvakodu teenust osutab Järvamaa Lasteabikeskus.

Järvamaal asub Naiste Varjupaik.

Albu vallas puuduvad sotsiaalkorterid ning abivajajad saavad elukoha munitsipaalkorterites. Kokku on Albu vallal 31 munitsipaalkorterit.

Vähese kõrvalabiga toimetulevatele Albu eakatele või puudega vallakodanikele pakub vald eluasemeteenust Ahula Sotsiaalses Varjupaigas kus on üks 4-toaline korter, milles on 4 kohta. 01.03.2010 seisuga olid kõik neli kohta täidetud.

Erivajadustega inimestele osutatakse Albu vallas sotsiaaltransporditeenust, mida saab tellida sõiduks arstile, hooldus- või taastusravile, rehabilitatsiooniteenusele jm.

2.9 Kaasatus kogukonna tegevusse

Albu vallas jagatavad tunnustused ja tiitlid:

- Aasta Õpetaja tiitli andmine
- Ringi- ja taidluskollektiivide juhtide tunnustamine
- Tublide õpilaste ja noorsportlaste tänamine ja premeerimine.

Elanike kaasamine

Viimase kümnekonna aasta jooksul on tekkinud seltse ja mittetulundusühinguid, kuhu kuuluvad kohalikud inimesed, kes soovivad aidata kaasa küla seltsielu elavdamisele ja koostevõimele, kogukonna ajaloo jäädvustamisele ja kultuuripärandi hoidmisele, heakorratööde tegemisele jne. Seltsid organiseerivad kohalikke üritusi, talgud ja otsivad võimalusi külaelu edasiseks arenguks. Kirjutatud on projekte investeringuteks ja mitmesuguste tegevuste finantseerimiseks. Suurimaks takistuseks projektide kirjutamisel on praeguses majanduslanguse situatsioonis omaosaluse, milleks on tavaliselt 10 % projekti maksumusest, leidmine.

Elanikke kaasavad organisatsioonid, ühingud, MTÜ-d ja seltsid on:

- koolide ja lasteaedade hoolekogud
- volikogu komisjonid
- MTÜ Albu külade selts,
- MTÜ Albu noortekeskus
- MTÜ Seidla Tuuleveski

- MTÜ Spordiklubi Vargamäe
- MTÜ Mõnuvere
- MTÜ Albu Piim
- Kaitseliit
- Kõrvemaa Jahiselts
- MTÜ Eesti Skautide Ühing
- Korterühistud
 - KÜ Kaalepi
 - KÜ Albu
 - KÜ Ahula 25
 - KÜ Ahula 3
 - KÜ Ahula 9
- Külade seltsingud

(Allikas: ärireister ja Albu Vallavalitsusest)

Elanikke kaasatakse ka spordi- ja kultuuriürituste korraldamisse. 2009.a. sügisel loodi Albu Põhikooli juurde õpilasesindus. Albu vallas on tasuta vallaleht, MTÜ–dele tegevustoetus

Kultuurielus osalemise võimalus

Kultuurielus osalemiseks pakub vald väga mitmekülgseid võimalusi. Alates isetegevusest ja lõpetades vabariiklike projektidega.

Valla rahvamajades tegutsevad järgmised ringid:

- Näitering
- Maaliring
- Laulukoor
- Rahvatantsuring
- Tervisevõimlemine
- Korvpall
- Võrkpall
- Kitarriring
- Jalgpall
- Lumelaua treeningud
- Klassikalise tõstmise treeningud

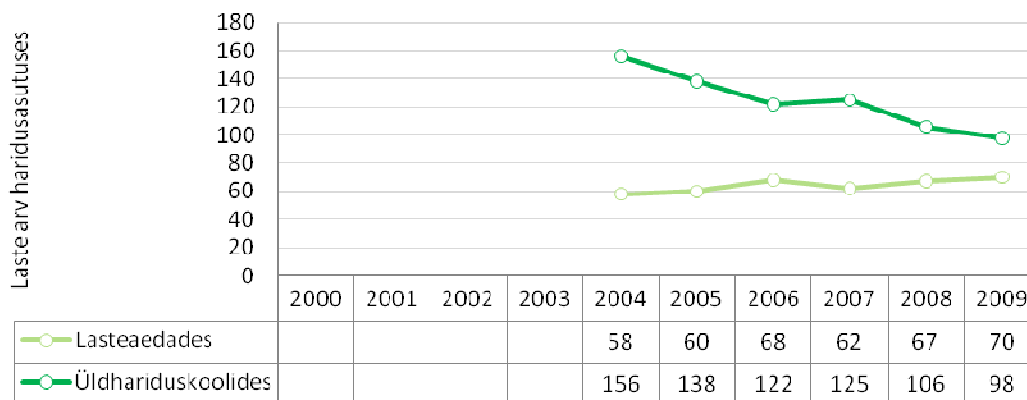
Traditsioonilised kultuuri-ja spordiüritused

- Albu Mõisa kunstisuvi
- Teatriprojektid
- Perepäev Vargamäel
- Tammsaare Rahvamatk
- Erika Rattaralli
- Eestimaa Paarisrammumees
- Indrek Liiva mälestusvõistlused sangpommi tõstmises
- Albu valla Tervisespordipäev
- Albu karikas klassikalises tõstmises
- Albu Suusasõit Jaak Mae karikatele

- Jüriööjooks

3 LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVISLIK ARENG

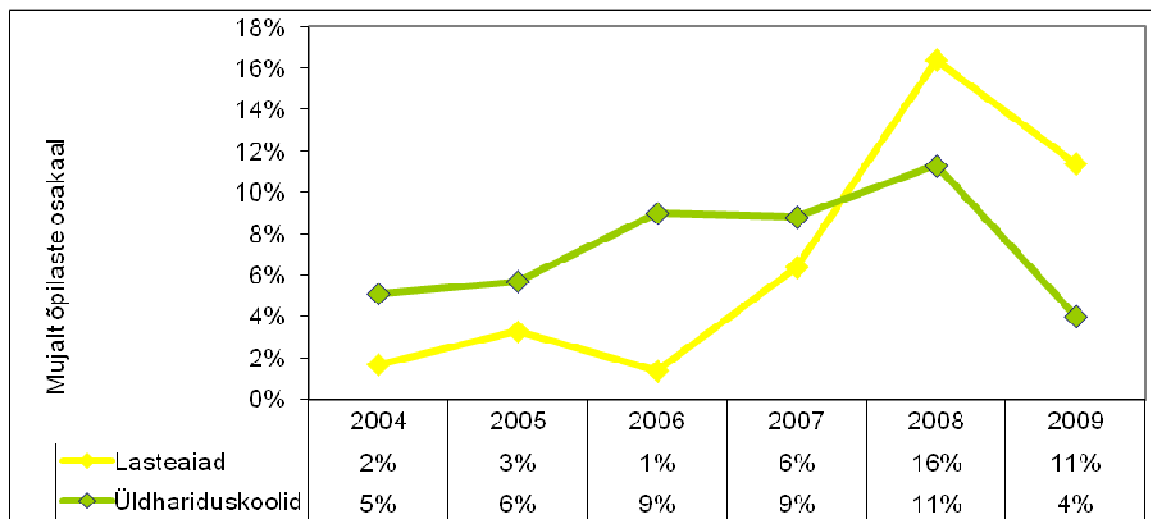
3.1 Õpilaste arv haridusasutuses

Joonis 16 Õpilaste arv lasteaedades ja üldhariduskoolides (Allikas: Albu Vallavalitsus)

Õpilaste arv üldhariduskoolides on alates 2004. aastast hakanud langema. 2009/2010 õa-l õppis Albu valla koolides 98 last. (01.04.2010 seisuga).

Laste arv lasteaedades on alates 2004 aastast alates tõusnud. Lasteaedades käib 70 last (01.04.2010 seisuga) .

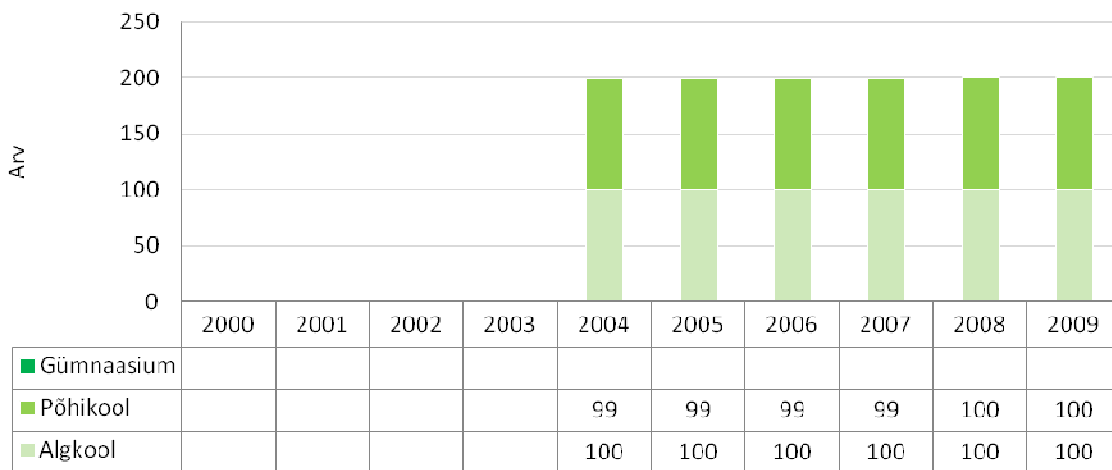
Joonis 17 Mujalt õpilaste ja laste osakaal haridusasutustes (Allikas: Albu Vallavalitsus)

Albu vallas annab algharidust Albu Põhikool ja Ahula Lasteaed-alkkool. Põhiharidust annab Albu Põhikool. Üldkeskharidust omandavad noored teistes omavalitsustes üle Eesti. Teiste omavalitsuste koolides omandab alg- ja põhiharidust 18 last (10.01.2010 seisuga), üldkeskharidust omandab 44 noort (10.01.2010 seisuga).

Alusharidust antakse Albu Laste Mängutoas ja Ahula Lasteaed-alkkoolis.

Joonise andmetel on näha, et lasteaias käivate laste arv on kergelt kasvav. Üldharidust omandavate laste arv aga langeb.

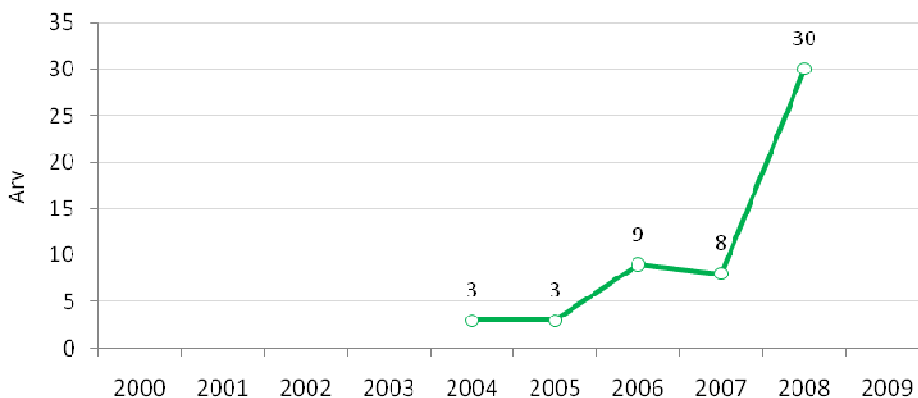
3.2 Koolikohustuse täitmine

Joonis 18 Koolikohustuse täitmine munitsipaalkoolides Albu vallas (Allikas: Albu Põhikool, Ahula Lasteaed-alkkool)

Koolikohustuse täitmine paranenud, esineb üksikuid põhjuseta puudunud päevi või põhjuseta puudumisi tundidest.

3.3 Noorte süüteod

Joonis 19 Albu valla noorte süütegude arv (Allikas : Albu valla alaealiste komisjon)

Noorte süütegude tuvastamine on teinud hüppelise kasvu. Siin on efektiivne politseitöö ja vallavalitsuse huvi keskkonda muuta turvalisemaks. Albu vallas on valla alaealiste komisjon, et kiirendada meetmete kohaldamist ja sotsiaalset kontrolli. Alaealiste komisjoni töö kokkuvõtted on avalikult kättesaadavad valla kodulehel.

Enamus süütegudest on tubakaseaduse ja alkoholiseaduse rikkumised. Esineb ka füüsilise vägivalla juhtumeid.

Probleemiks on alkoholi kättesaadavus ja tarbimine alaealiste hulgas. Rasked süüteod on korda saadetud alkoholijoobes.

Probleemiks on noorte madal enesehinnang ja sellest tulenevad probleemid. Probleemide tekkimisel ja sellele lahenduse leidmine võtab kaua aega kuna puudub koolisotsiaaltöötaja või psühholoog. Nõustamisteenuse kättesaadavus on abivajajatel piiratud rahaliste vahendite puudumisega.

3.4 Laste ja noortega tegelevad asutused

Huviringid toimivad nii koolide juures kui ka iseseisvalt. Huviringid tegutsevad mitmetes valdkondades, hõivatud on erinevas vanustes lapsed. Koolide huviringid on lastele tasuta, väljaspool kooli tegutsevad huviringid on osalustasuga kuni 20 % ringimaksumuselt. Huviringe rahastab vallavalitsus.

Põhikoolis oli kuni 2008. aastani poole kohaga huvijuht.

Laste ja noortega tegelevad asutused ja ringid Albu vallas:

- Albu Põhikooli huviringid
- Albu rahvamajade huvi- ja spordiringid
- Ahula noortekeskus
- Albu noortekeskus
- Ahula kooli huvialaringid
- Spordiklubi Vargamäe (tõstmine)
- Albu Külade Selts, külade tuba Kaalepis
- Albu ja Ahula raamatukogu
- Albu valla lumelauakool
- Noorteorganisatsioon Eesti Skautide Ühing
- Albu valla muusikaring (klaveri- ja akordioniõpe)
- SA. A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel

1.septembrist 2010 käivitus Põhja-Järvamaa kuue valla projekt laste ja noortele spordivõimaluste parendamiseks, mille tulemusena on meie valla lastel võimalus õppida korvpalli, jalgpalli ja suusatamist.

Lisaks on veel noorte omaalgatuslikud ettevõtmised akrobaatika - parkour, filmiklubi.

Väga oluline on jätkata tööharjumuse õpetamist noortele läbi töömaleva ja tööharjutuse.

3.5 Lastele ohutu elu- ja õpikeskkond

Koolides on seatud prioriteediks laste tervislik ja turvaline keskkond.

Albu Laste Mängutoa ja Ahula Lasteaed-alkukooli juures on paigaldatud kaasaegsetele turvanõuetele vastav mänguväljak, mis on avalikus kasutuses kogukonnale.

Panustatakse tervist säästvatele õppevahenditele ja õppetingimustele (LCD tüüpi arvutiekraanid, õuesõpe, õuevahetunnid, klasside valgustus jne)

Laste ja noorte turvaline käitumine on läbiv teema õppekavas.

Üldhariduskoolide teise klassi õpilastele viiakse läbi ujumise algkursus kümne tunni ulatuses.

2010. aasta oktoobriks on renoveeritud Albu Laste Mängutuba, mis parandab oluliselt tervise ja turvalisuse tingimusi ja nõuetele vastavust.

2008. aasta augustis avati Ahula Lasteaed-alkooli juurdeehitus, mis parandas nii õpilaste kui laste olme- ja õppetingimusi. Juurdeehitus võimaldas avada ka sõimerühma, millega tekkis võimalus väikelaste hoidmiseks. Renoveerimisjärge ootab Ahula Lasteaed-Algkooli vana hoone ja Ahula Rahvamaja hoone.

Koostöös Päästeameti, Politsei ja Punase Ristiga osaletakse „Kaitse end ja Aita Teist programmis“. Lisaks programmile viivad politsei ja päästeamet läbi õppevakuatsiooni, loenguid kodu- ja isikurvalisusest, loenguid noori puudutavatest seadustest jne.

Koostöös MTÜ Albu Noortekeskusega viiakse kevadel läbi koolitus jalgrattajuhiloa taotlejatele. Sihtgrupiks on 10 – 14 aastased noored.

Koostöös hoolekoguga viidi 2010. aasta maikuu Albu Põhikoolis läbi loeng lõhkeainete teemal “Ära puutu pommi“.

Probleemiks lastel on pikad koolipäevad. Viimased tunnid lõpevad vanemal astmel kell 16.00. Kuna koolilõuna on kell 11.30, siis viimastesse tundidesse minnes on õpilased tihti väsinud ning ei suuda enam kaasa töötada.

Turvalisuse tagamiseks kooliteel on vald korraldanud helkuri kasutamise ja vajalikkuse teadvustamiseks lastele koolituse. Pimedal ajal on siiski lapsi ja noori kes ei kannu helkurit.(vaatlus)

Kaugemate külade lapsed saavad koolidesse ja lasteaedadesse valla poolt korraldatud transpordiga.

Ohuks kooli tulemisel on eelkõige talvisel ajal suured lumehanged ja kitsad sõiduteed. Lapsed seisavad talvel teeääres hangede peal- kõrval, et bussi oodata. (vaatlus)

Albu külasse on rajatud kergliiklustee, mis muudab laste ja noorte kooli- ja lasteaiate turvaliseks. Aktiivses kasutuses on tee ka tervisesportlastel.

Planeerimisel ja projekteerimisel on Kaalepi Seidla kergliiklustee ehitus. Üldplaneeringu eelnõu näeb ette kergliiklustee ehituse Seidlast Aravetele ja Kaalepist Albusse ning Albust Lehtmetsa ristini.

Pimedal ajal on tänavavalgustus Järva-Madise, Kaalepi, Peedu, Ahula, Seidla, Orgmetsa ja Albu külas. Pooleli on tänavavalgustuse paigaldamine Järva-Madise külasse, mis teeb turvaliseks sealt kooli ja lasteaedadesse käivate laste tee.

Albu külas on turvalisuse probleemiks raskeveokite parkimine. Autod on pargitud elumajade vahele ning piiravad vaatevälja, mis tõttu võib ette tulla liiklusohutlike olukordi(lapsed jooksevad teele autode eest või tagant).

Turvalise keskkonna seisukohalt on probleemiks veekogud ja karjäärid kus lapsed viibivad ilma täiskasvanu järelvalveta.

Suureks ohuallikaks on mahajäetud ning lagunenuid hooned, milles on järelvalveta jäetud lastel ja noortel võimalus ringi kolada, mis võib seada ohtu nende elu ja tervise.

Kiirus on Albu Põhikooli ja Albu Laste Mängutoa lähedal sõiduteel piiratud 50 km/h, kooli ja lasteaia vahetus läheduses on sõidukeeld. Albu Laste Mängutoa territoorium on piiratud aiaga. Ahula Lasteaed-alkooli juurde viival sõiduteel on õueala(kiirusepiirang 20 km/h) ning territoorium on piiratud aiaga.

Probleemiks on lähtuvalt eeltoodust siiski kiiruse ületamine kuigi väljas on kiirust piiravad märgid.

Tulenevalt hajaasustusest ja piiratud transpordivõimalustest sõidavad paljud noored ja lapsed jalgratastega. Vähesed kasutavad kiivrit, paljud jalgrattad on tehniliselt mittekorras (puuduvad helkurid, pidurid, kell jms).

Lapsed sõidavad sõiduteedel ilma täiskasvanu järelvalveta, mis seab ohtu laste tervise ja elu.

3.6 Kooli/lasteaia terviseteenuse olemasolu

Koolitervishoiuteenust osutab kohalik perearst koos pereõega. Koolieelsetes asutustes meditsiinitöötajaid ei ole. Vallas töötab täiskohaga logopeed, kes pakub teenust kõikidele haridusasutustele. Albus on võimalik kasutada hambaarsti teenust. Ahula kooli ja lasteaia teeninduspiirkond on Roosna – Alliku hambaarstil.

4 TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND

4.1 Huvitegevuse ja vaba aja veetmise kohad

Huvitegevust korraldavad Albu vallas koolid, rahvamajad, MTÜ Albu valla külade selts ja MTÜ Albu Noortekeskus.

Kultuuriliseks ja sportlikuks vabaaja veetmiseks ja sisustamiseks pakuvad erinevaid võimalusi Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskus ja SA A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel, ning suvel Albu mõis.

Albu ja Ahula Avatud Noortekeskused korraldavad noortele tasuta erinevaid käelisi tegevusi, projektipõhiseid mitteformaalse õppe tegevusi, koolitusi ja laagreid. Täpsem info on kätte saadav kodulehelt www.hot.ee/albuank.

Noorte treeninguid spordiklubides ja –koolides toetatakse neile eraldatud aasta tegevustoetuse kaudu.

Suusatamine – Ambla spordiklubi

Rattasport- Kalevi Jalgrattakool

Võimlemine – SK Maribell

4.2 Üldkasutatavad spordirajatised ja terviserajad

Albu vald on mitmekülgse sporditegevusega piirkond, kus on kaasaegsed tingimused sportimiseks ja aktiivseks puhkuseks. Valla elanikel on mitmekesised võimalused osaleda erinevatel rahvaspordiüritustel ning kasutada piirkonnas asuvaid suusa-, kepikõnni, matka- ja terviseradasid.

Väljaehitatud terviserajad koos valgustusega on Ahulas ja Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuses

Albu valla spordirajatisteks on Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskus, Ahula rahvamaja, Albu rahvamaja, Albu korvpalli- ja tenniseväljak, Albu võrkpalliväljak, Ahula valgustatud terviserada, Albu tõsteruum.

Albu kergliiklusteed kasutavad aktiivselt kepikõnni harrastajad ja rulluisutajad. Spordivaldkonnas tegutseb aktiivselt spordiklubi „Vargamäe“, pakkudes vallaelanikele erinevaid võimalusi harrastus- ja tippspordiga tegelemiseks.

Albu vallas saab harrastada järgmisi spordialasid: võrk-, korv-, ja jalgpalli, suusatamist, jooksmist, tervise- ja kepikõndimist, tennist, orienteerumist, aeroobikat, tervisevõimlemist, klassikaline tõstmine, jõusaali kasutamise võimalused Albus ja Ahulas jne.

Võimla otstarvet täidavad rahvamajade saalid Albus ja Ahulas. 1.novembriks 2010 saab täielikult renoveeritud Albu spordisaal. Väga kehvast olukorras on Ahula Rahvamaja, kus on ka sportimisvõimalused. Ahula Rahvamaja hoone vajab lähiaastail kiiret kordategemist, et tagada lastele ja noortele korralikud tingimused sportimiseks ja vaba aja veetmiseks.

Koolidel puuduvad staadionid. Ahula külas on muruväljak jalgpalli mängimiseks ja võrkpalliplats. Albu külas on muruväljak jalgpalli mängimiseks, asfalt kattega korvpalliväljak, mida on võimalik kohaldada tennise mängimiseks, liivaga rannavõrkpalli plats. Kaalepis on muruväljakuga jalgpalli ja võrkpalliplats. Mägede külas on rajatud suusa-, jalgratta-kepikõnnirajad, millest 2 km on valgustatud. Lisaks olemas võrkpalliväljak, orienteerumise püsirada, jõulinnak, laskumisenõlv ja lumerõngarada.

Valla kergliiklusteed Albu külas kasutavad jalgratturid, tervise- ja kepikõnni harrastajad, rulluisutajad ja rullsuusatajad. Planeerimisel on kergliiklustee Kaalepi-Seidla-Ahula vahel.

Ujumiseks kasutatakse Ahula tehisjärve, Valgehobusemäe veekogu, Mägede küla karjääri. Talvisel ajal kasutatakse siseujula teenust Paides, Tamsalus ja Kadrinas. Ujumisõpetust saavad teise klassi õpilased vaid 10 tundi, millest jääb väheseks, et ujumine selgeks saada.

Ahula ja Albu rahvamaja jõusaalide vahendid vajavad korrastamist ja investeringuid.

Regulaarset sportlikku tegevust noortele pakub raskejõustiku tõstmistreening Ahti Uppini eestvedamisel ning alates 1. septembrist 2010.a. toimuvad Albus ja Ahulas korvpalli ja jalgapallitreeningud. Suusatamise treeningutes on koostöö Ambla vallaga ning treeningutel osalevad noored Aravetel. Regulaarselt viiakse läbi tervisevõimlemist Ahula spordihoones, kus osalevad nii noored kui ka täiskasvanud. Tervisevõimlemine toimub kahel korral nädalas alates oktoobrikuust kuni aprillikuuni.

Valla poolt ellukutsutud lumelauakool ja uued spordiringid on heaks näiteks, et noored soovivad tegeleda liikumisaladega, kergejõustiku või pallialadega.

Teistel spordialadel regulaarselt ei treenita.

Loodusrajad:

- [Valgehobuse mägi - Mägede mõhnastik - Tõrvaaugu](#)
- Järva-Madise – Vargamäe - Simisalu

- Simisalu – Kollasaare - Matsimäe
- [Kakerdaja raba matkarada](#)

4.3 Keskkonna mõjurid

2003-2009 aastatel on tehtud järgmised ehitus ja renoveerimistööd joogivee kvaliteedi ja keskkonna tinkvaliteedi parandamiseks, aga ka keskkonna Ahula külas on 2003-2009 aastal rajatud:

1. Uus veepuhastusjaam
2. 2300m veetorustikke
3. 1804m reoveetorustikke

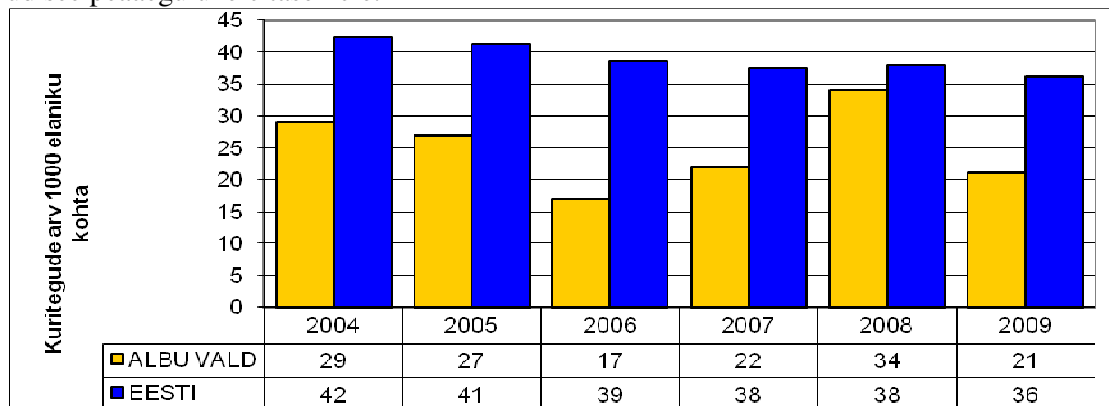
Albu külas on rajatud 2003-2009:

1. Uus veepuhastusjaam
2. 3655m veetorustikke
3. 4050m reoveetorustikke.

Albu vallas on 2007 – 2009 aastatel on Albu vallas ehitatud hajaasustuse piirkondades elanikele 22 uut kaevu.

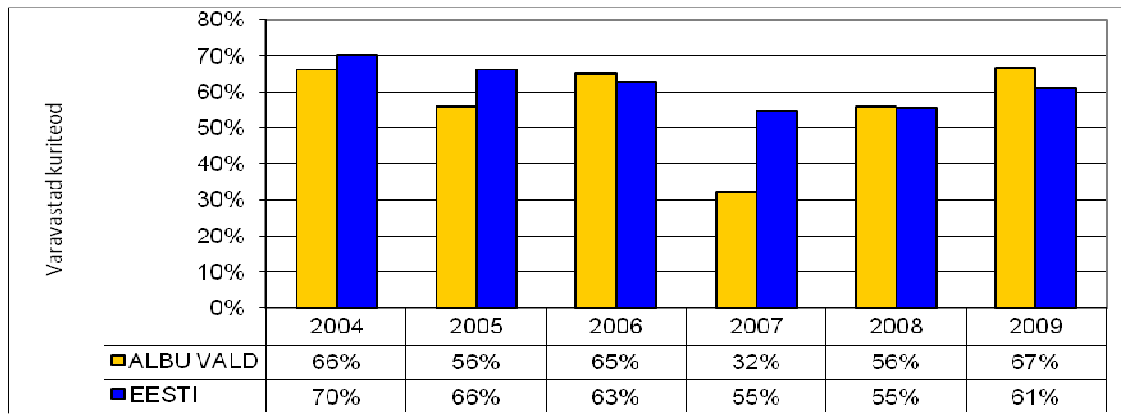
4.4 Kuriteod

Kuritegevus Albu vallas on võrreldes Eesti andmetega oluliselt madalam. Vaid 2008 aastal on see tõusnud see peaaegu ühele tasemele.

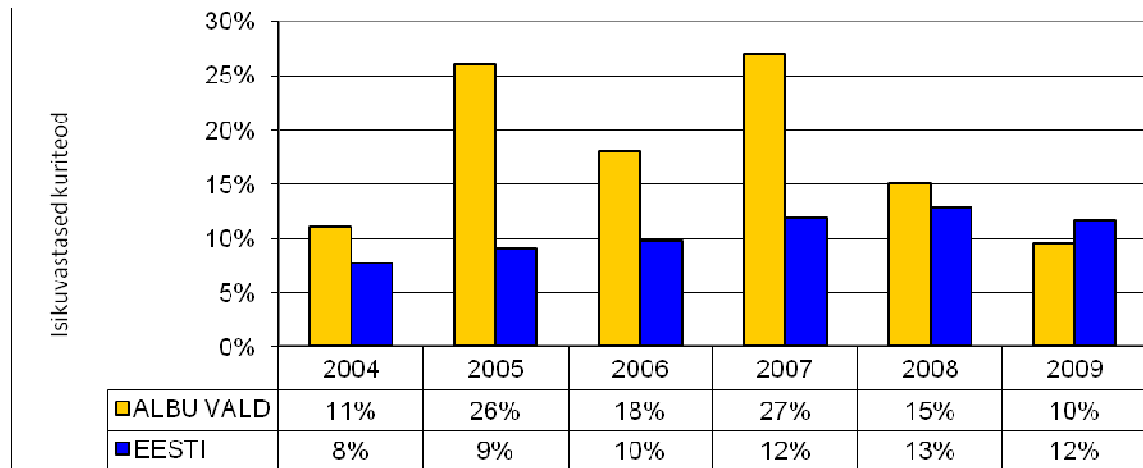
Joonis 20 Kuritegude arv 1000 elaniku kohta Albu vallas (Allikas: www.politsei.ee)

KOV andmed 1000 elaniku ja Eesti andmed 10 000 elaniku kohta

Joonis 21 Varavastased kuriteod võrdluses Eestiga (Allikas: Politsei)

Statistika näitab, et üle poolte kuritegudest on varavastased ning kahjuks on meil varavastaseid kuritegusid võrreldes Eestiga rohkem. Varavastaste kuritegude ennetamiseks ja ärahoidmiseks on abiks naabrivalvepiirkonnad, mis täna Albu vallas puuduvad.

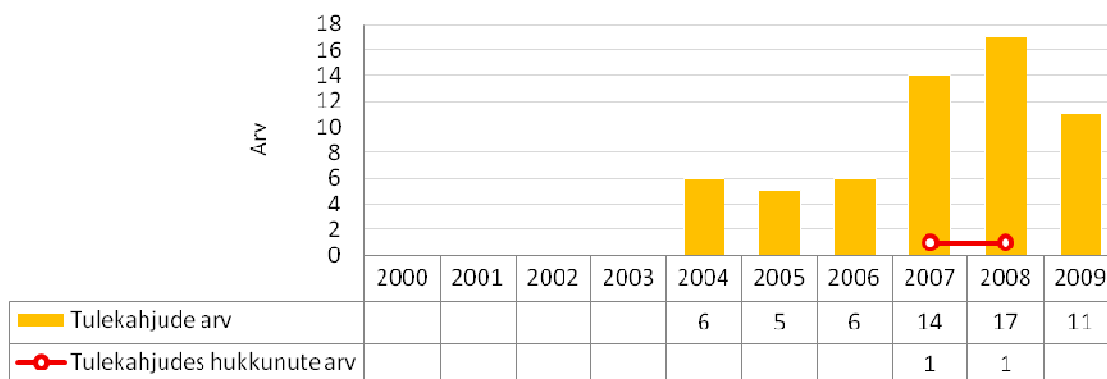
Joonis 22 Isikuvastased kuriteod võrdluses Eestiga (Allikas: Politsei)

Võrreldes Eesti andmetega üldiselt on isikuvastaste kuritegude arv Albu vallas suur kuid viimasel kahel aastal on see langenud. Isikuvastased kuriteod on politsei hinnangul toime pandud enamasti joores olles. Nii kuriteo toimepanijad kui ka ohvrid on olnud joores. Arvuliselt välja tuues on isikuvastaseid kuritegusid Albu vallas olnud järgmiselt: 2004.a. – 4; 2005.a. – 7; 2006.a. – 3; 2007.a. – 6; 2008.a. – 5 ja 2009.a. – 2.

4.5 Tulekahjud

Tulekahjude arv on olnud suurim 2008 aastal. Tulekahjud ei ole olnud väga suured, mille üheks põhjuseks on kindlasti lähedal asuv Aravete komando.

Albu vallas on tulekahjus hukkunud mõlemal aastal nii 2007 kui 2008 üks inimene. Tulekahju ennetamiseks on päästeteenistus kinkinud 1. klassi astuvatele lastele suitsuanduri ja ennetustööd on tehtud nii lasteaedades kui koolides. Vald on jaganud suitsuandureid eakatele inimestele.

Joonis 23 Tulekahjude ja tuleshukkunute arv Albu vallas (allikas Statistikaamet)

4.6 Alkoholi müüvad kauplused

Alkoholi müüvad Albu vallas 4 kauplust ning lisaks kauplustele müüakse alkoholseid jooke Albu Valla Toiduaidas ning Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuses.

5 TERVISLIK ELUVIIS

5.1 Teabe kättesaadavus

Kohalik omavalitsus levitab tervisealast informatsiooni vallalehes ja spordiüritustel kuid ka perearsti ja seltside abil.

Valla erinevates piirkondades on korraldatud mitmesuguseid tervist edendavaid üritusi:

- Erika rattaralli Ahulas, kus osaleb üha enam noori.
- Toimunud on külade vahelised jalgpalli ja võrkpallivõistlused.
- Traditsiooniline rahvamatk, kus elanikud käivad põlvkonniti,
- Albu valla tervisepäev
- Salomoni peremaratonide sari Valgehobusemäel, mis propageerib peresid koos sportima.
- Koolides ja lasteaedades tutvutakse tervisliku toitumise põhireeglitega, korraldatakse erinevaid tervise ja spordiüritusi ning projekte.

Tervislike eluviiside propageerimiseks on vald välja ehitanud Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuse, mida rahvas võimalusel ka aktiivselt kasutab. Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskuse kasutusvõimalust elanikele piirab transpordi võimalus. Ahulasse on rajatud valgustatud tervisespordirada tervise- ja kepikõndijatele ning jooksjatele.

Andmed selle kohta, kui palju inimesi ja kui intensiivselt ühe või teise tervisespordialaga tegeleb puuduvad. Seda saab välja selgitada vaid küsitluse teel, mis olekski edaspidi, terviseprofiili täiendamise etapis, otstarbekas läbi viia.

5.2 Tervisliku eluviisi toetavad üritused paikkonnas

Albu vallas viiakse läbi erinevaid tervisliku liikumisega seotud üritusi:

Albu suusasõit Jaak Mae karikatele

Salomoni suusamaraton

Albu valla suusatamise lahtised meistrivõistlused

Jüriöö jooks

Erika rattaralli

Mavic rattamaraton

Albu valla tervisepäev (septembri viimasel laupäeval)

Salomoni sügisjooks

Tammsaare rahvamatk, millega osaleb vald maakondlikus sarjas “Liikumist ja sportimist harrastav Järvamaa”

Lisaks korraldavad haridusasutused ja noortekeskus matkapäevi noortele ja lastele.

Tervisealast teavet on võimalik lugeda Järvamaa infoportaalist. Seal kajastatakse kampaaniaid ja hetkel käsil olevaid terviseprojekte. Huvilistel on võimalik lugeda liikumise, toitumise, uimastiennetuse jne kohta ning leida kasulikke linke.

Valla spordisündmuste toimumise aja ja koha kohta edastab informatsiooni “Kodukaja” ja valla koduleheküljel. Lisateavet on võimalik saada Järvamaa Spordiliidu koduleheküljelt. Sündmusel kajastav teave levitatakse ka vastavasisuliste kuulutuste ja reklaamidega.

Tervist toetavaid üritusi jagub igasse aastaega, kuid kohalikel inimestel puudub huvi või motivatsioon tervisespordi harrastamiseks. Üks põhjus on kindlasti ajapuudus kuid ka oskus spordiala harrastada.

6 TERVISETEENUSED

Ravikindlustusega kaetud inimeste arv 98%. Katmata on vaid töötuna arvele võtmata või mitteametlikult töötavad isikud.

Lähim haigla asub Paldiskis, mis jääb valla elanikest 30 - 50 km kaugusele. Eriarstiabi teenuseid saavad elanikud Paldiskis, Tallinnas või Tartus. Hambaravi teenust osutab FIE Anne Heinsaar, kes võtab kliente vastu üks kord nädalas Albu perearstipunktis. Lähimad teenusepakkujad on veel Roosna-Alliku, Paldiski, Ambla ja Järva-Jaani hambaarstid. Silmaarsti buss teenindab soovijaid Ahula ja Albu külas vastavalt eelnevale kokkuleppele ja reklaamile.

Valla territooriumil töötab üks perearst Ülle Bürkland ja pereõde Olga Krabi. Perearsti teeninduspunktid asuvad Ahula ja Albu külas. Umbes 15 % elanikest kasutavad Ambla valla perearstide teenust.

Apteegiteenus valla territooriumil puudub, lähim apteek asub Aravetel.

Koolitervishoiu teenust pakub põhikooli ja lasteaiade lastele Albu valla perearst Ülle Bürkland. Lähim tervishoiuteenust osutav arst on Paldiskis.

Tervise teenuste kättesaamist segab kohati puudulik transport. Valla elanikkond vananeb ja eakatel on raske leida sobivat transporti. Puuduse leevendamiseks osutab vald sotsiaaltransporditeenust.

Nõustamisteenust valla territooriumil võimalik saada ei ole.

Esmatasandi arstiabi korraldamisega seotud kulud toetab vald. Probleemiks on Albu perearstipunkti halb seisukord. Passiivhooldeskeskuse rajamisel Järva-Madise külla viiakse ka perearstipunkt, kus on kaasaegsed ruumid perearsti tööks.

Perearsti eestvedamisel on Albu vallas korraldatud erinevaid tervisealaseid infopäevi.

6.1 Nõustamisteenused

Perenõustamine - Kesk-Eesti Noorsootöökeskus
Noorteinfo - Kesk-Eesti Noorsootöökeskus; MTÜ Albu Noortekeskus
Karjääriinfo ja -nõustamine - Töötukassa Järvamaa osakond, Kesk-Eesti Noorsootöökeskus
Lastekaitse, lapsendamise - Järva Maavalitsus
Ohvriabi - Järvamaa Ohvriabikeskus
Psühholoogiline nõustamine ja psühhoteraapia - Süda-Eesti Sotsiaalkeskus (SESK)
Võlanõustamine - Töötukassa Järvamaa osakond

7 Tegevuskava aastateks 2010-2014.

Tegevus	Eesmärk	Aeg	Teostaja	Rahastamine
Uuringute läbiviimine tervisekäitumise, sotsiaalsete tervisemõjurite, sportlike ja huvialastest eelistustest	Elanike terviseriskide vähendamine ja liikumisaktiivsuse suurendamine	2010-2014	KOV,	erasektor KOV,
Küsitluste läbiviimine elanike seas, selgitamaks välja nende huvisid ja soove	Võrdsete võimaluste loomine vallaelanikele	2010-	Vallavalitsus, allasutused, kolmas sektor	
Kontaktvõrgustiku loomine	Kogukonna sidusus	2010-2012	KOV Kolmas sektor	KOV Kolmas sektor
Tervisealaste infopäevade läbiviimine	Teavitus- ja ennetustöö	2010-2012	KOV, kolmas sektor,	KOV
Teavitustöö vallaelanike seas (terviseedendus, ravikindlustuse olulisus, mitte ametlikult (lepinguta) töötamise riskid.	Elanikkonna teadlikkuse suurendamine ja terviseriskide vähendamine	2010-2014	Perearst, vallavalitsus, kolmas sektor	Projektid, KOV
Infopäevade läbiviimine, tervisliku toidu propageerimine (lapsevanemad, ettevõtted)	Elanike kaasamine	2010-2012	KOV, kolmas sektor,	KOV
Perede nõustamisteenuse arendamine ja parendamine	Stabiilsete peresuhete toetamine	2011-2012	Kolmas sektor,	KOV Projektid,
Koolitused lapsevanematele (vastutus, liiklusohutus, koostöö lasteasutustega, kasvatusprobleemid jt)	Laste turvalisuse suurendamine. Lapsevanemate teadlikkuse suurendamine	2010-2013	Kolmas sektor, haridusasutused vallavalitsus	Projektid, KOV, kolmas sektor
Töötute tööharjutusprogrammid, motivatsiooni, täiend- ja ümberõppekoolitused	Töötuse vähendamine	2010-2012	KOV, MTÜ-d	Projektid, KOV, Eesti töötukassa, kolmas sektor
Koolitused lastele ja noortele (liiklusohutus, käitumine linnas, metsas, rabas, ühistranspordis, ujumise kursus, jne)	Laste turvalisuse suurendamine ja preventatiivne töö õnnetuste vältimiseks.	2011-2014	Kolmas sektor Haridusasutused,	Kolmas sektor
Laste silmaringi	Laste võrdsete	2010-	Kolmas sektor	Projektid, KOV

laiendamiseks väljasõitude korraldamine (teatrid, kontserdid, näitused, muuseumid jne)	võimaluste suurendamine, sotsiaalsete oskuste arendamine	2014	Haridusamet	
Töökasvatuse noortele ja lastele (lastele suvise töövõimaluste loomine)	Laste võrdsete võimaluste suurendamine, sotsiaalsete oskuste arendamine	2011-2014	Valla ettevõtte, vallavalitsus, kolmas sektor, haridusamet	KOV
Koolitus noortele ja õpilasmajapidajatele (sallivus, passiivsus, motivatsioon, turvaline kodu, seksuaalkasvatuse, suhtlemine, alkohol, suitsetamine terviseedendus jm)	Noorte omaalgatuse tõstmine, kaasatus	2010-2014	Kolmas sektor, põhikool, KOV	Kolmas sektor, projektid
Spordiürituste, tervisedendavate ja põlvkondade sidususe ürituste korraldamine (pereüritused, tervisepäevad erinevatel aastaaegadel)	Elanikkonna liikumisaktiivsuse ja põlvkondade vahelise sidususe suurendamine, sealhulgas tööealiste elanike kaasamine	2010-	Vallavalitsus, kolmas sektor, allasutused, tervisekomisjonid	Projektid, kolmas sektor, KOV
Vallas asuvate õppe-, tervise, matka- ja suusaradade arendamine/haldamine	Elanikkonna liikumisaktiivsuse suurendamine	2010-2014	Kolmas sektor, KOV	Projektid, KOV
Kergliiklustee rajamine Kaalepist Seidlasse ja Ahulasse	Turvalise ja tervisliku elukeskkonna loomine	2011-2012	KOV,	Projektid, KOV
Naabrivalve piirkondade loomine ja arendamine	Turvalise ja terve elukeskkonna loomine, elanike teadlikkuse tõstmine.	2011-2014	Kolmas sektor, KOV	Projektid, kolmas sektor,
Õpilaste õppetingimuste, õppekeskkonna ja tervisliku koolitoidu säilitamine ja parendamine.	Õpilaste arvu säilitamine haridusametites, terve ja turvaline õppekeskkond.	2010-2012	Haridusamet, KOV, kolmas sektor	Projektid, KOV
Sotsiaalteenuste arendamine eakatele ja puuetega inimestele, (koduhooldus, õendusabi jne)	Eakate ja puuetega inimeste kaasamine, motiveerimine.	2011-2014	Kolmas sektor, KOV	Kolmas sektor, KOV
Hooldekeskuse ja	Eakatele ja puuetega	2011-	KOV	KOV, projektid

perearstikeskuse rajamine Järva-Madisele	inimestele teenuste parandamine.	2013		
Koduhoolduse vajaduse hindamine ja teenuse arendamine	Kõigil eakatel ja puuetega isikutel on võimalik kasutada koduhoolduse teenust.	2011-2012	KOV, kolmas sektor	KOV, kolmas sektor
Ahula Rahvamaja hoone renoveerimine	Sportimistingimuste parandamine	2012	KOV	KOV , projektid
Joogivee kvaliteedi parandamine	Keskkonna terviseriskide vähendamine	2010-2012	PRIA, vallavalitsus, kinnistute omanikud	Projekt, KOV, kinnistute omanikud
Perearstikeskuste renoveerimine ja tingimuste parandamine.	Perearsti teenuse parendamine ja kliendile paremate tingimuste loomine.			

Jooniste loetelu

- Joonis 1 Rahvastiku soo - ja vanuseline jaotus Albu vallas
- Joonis 2 Rahvastik soo- ja vanuse järgi Eestis
- Joonis 3 Albu valla rahvaarvu soo järgi ajavahemikus 2000-2010
- Joonis 4 Sündide arv Albu vallas
- Joonis 5. Sündimuse üldkordaja
- Joonis 6. Surmajuhtude arv Albu vallas
- Joonis 7 Suremuskordaja võrdluses Eestiga
- Joonis 8 Iibe kordaja võrdluses Eestiga
- Joonis 9 Albu valla eelarve
- Joonis 10 Albu valla eelarve kroonid elaniku kohta
- Joonis 11 Maksumaksjate arv
- Joonis 12 Keskmine sissetulek (Bruto)
- Joonis 13 Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted Albu vallas
- Joonis 14 Rahuldatud toimetulekutoetuse taotluste arv 1000 elaniku kohta kroonides
- Joonis 15 Sotsiaaltoetused kroonides saaja kohta aastate 2005-2009 lõikes
- Joonis 16 Õpilaste arv lasteaedades ja üldhariduskoolides
- Joonis 17 Mujalt õpilaste ja laste osakaal haridusasutustes
- Joonis 18 Koolikohustuse täitmine munitsipaalkoolides Albu vallas
- Joonis 19 Albu valla noorte süütegude arv
- Joonis 20 Kuritegude arv 1000 elaniku kohta Albu vallas
- Joonis 21 Varavastased kuriteod võrdluses Eestiga
- Joonis 22 Isikuvastased kuriteod võrdluses Eestiga
- Joonis 23 Tulekahjude ja tuleshukkunute arv Albu vallas

Mõisted

ELUKESKKOND – looduslik ja tehiskeskkond, mis ümbritseb meid väljaspool töö- ja õpikeskkonda.

ELUKVALITEET – üksikisikute arusaam oma positsioonist kultuuri- ja väärtussüsteemis, milles nad elavad, koos selle positsiooniga seotud eesmärkide, ootuste, standardite ja muredega.

ESMATASANDI TERVISHOID – oluline tervishoiu valdkond, mis tehakse kättesaadavaks riigile ja ühiskonnale jõukohase tasu eest ja meetoditega, mis on praktiliselt ja teaduslikult põhjendatud ning sotsiaalselt aktsepteeritud.

KEHALINE AKTIIVSUS – keha mis tahes liikumine, mis on põhjustatud lihastööst ning mis põhjustab suuremat energiakulu kui organismi põhiainevahetuse (rahulolekutaseme) energiakulu. Mitmesugune tegevus alates organiseeritud sporditegemisest kuni tööl või koolis käimiseni või vabaõhutegevuseni.

KESKKONNATERVIS – termin hõlmab neid inimese tervise aspekte, k.a elukvaliteet, mida mõjutavad keskkonna füüsilised, keemilised, bioloogilised, sotsiaalsed ja psühhosotsiaalsed tegurid; puudutab ka praeguse ja tulevaste põlvkondade tervisele potentsiaalselt ebasoodsalt mõjuda võivate keskkonnategurite hindamise, korrektsiooni ja tõkestamise teooriat ja praktikat.

LÄHILIIKUMISPAIGAD – liikumis- ja spordipaigad, mis asuvad elamurajoonide lähiümbruses (kuni 15 minuti kaugusel elukohast) inimese igapäevases tegevuskeskkonnas ning mida kasutavad peamiselt selle piirkonna elanikud igapäevaseks liikumiseks ja sportimiseks. Lähiliikumispaidad koosnevad nii lastele ja noortele mõeldud sportimis- ja mängupaikadest kui ka harrastusspordiks mõeldud spordisaalidest ja -väljakutest ning liikumis- ja sportimisaladest.

PAIKKOND – inimeste võrgustik, keda ühendab kas elukoht, töökoht, etnilisus või mingi muu kokkukuuluvustegur.

PAIKKONDLIK ARENG – inimeste aktiveerimine, julgustamine ja stimuleerimine oma tervisevajaduste väljendamiseks ja nende toetamiseks kollektiivsetes tegevustes pädevuse tõstmise ja oskusteabe jagamise kaudu eesmärgiga arendada paikkonna tegevuspotentsiaali tervise edendamiseks.

RAHVASTIKU TERVIS – terminiga väljendatakse püüdlust parendada kogu rahvastiku või selle rühmade tervist ja vähendada ebavõrdsust nende tervises.

RAHVATERVIS – tervise edendamise, haiguste ennetamise ja eluea pikendamise teadus ja tegevus; kogu rahvastiku tervise edendamise, eluea pikendamise ja elukvaliteedi parandamise sotsiaalne ja poliitiline kontseptsioon, mis toimib terviseedenduse, haiguste ennetamise ja teiste tervise sekkumisvormide kaudu.

RISKITEGUR – sotsiaalne, käitumuslik, majanduslik, keskkondlik või bioloogiline tegur, mis põhjustab või soodustab terviseseisundi halvenemist, terviseseisundile soodsalt mõjuvate tegurite toime vähenemist või haigustele vastuvõtlikkuse suurenemist.

RISKIKÄITUMINE – eriline käitumisvorm, millega võib kaasnedä suurem vastuvõtlikkus ühele või enamale haigusele või üldisele terviseseisundi halvenemisele.

SOTSIAALNE SIDUSUS – sotsiaalse sidususe all mõistetakse ebavõrdsuse määra ning sotsiaalsete suhete ja sidemete tugevust. Sotsiaalse sidususe suurendamise vahendid on kahetised – ühiskondliku kihistumise, ebavõrdsuse ja tõrjutuse vähendamine ning sotsiaalsete suhete, sidemete ja suhtlemise tugevdamine.

SOTSIAALNE KAASATUS – sotsiaalne kaasatus on olemuslikult sotsiaalse tõrjutuse vastand ning on defineeritav kui kõikide inimeste võimalus osaleda täisväärtuslikult ühiskondlikus elus, pääseda ligi temale olulistele ressurssidele ning teenustele, töötada ja olla majanduslikult aktiivne.

Ülalnimetatud ressursside ja teenuste all mõistetakse näiteks võimalust tööd teha ja ligipääsu sotsiaalkindlustusele, haridusele, tervishoiuteenustele, kultuurile ja vaba ajaveetmise võimalustele ning infotehnoloogiale.

SOTSIAALSED VÕRGUSTIKUD – sotsiaalsed suhted ja sidemed üksikisikute vahel, mis võivad pakkuda juurdepääsu tervise sotsiaalsele toetusele või mobiliseerida seda.

TERVENA ELATUD ELUIGA e EELDATAVALT TERVENA ELATUD ELUIGA – rahvastiku tervise kvaliteedi näitaja, mille arvutamisel on lisaks rahvastiku suremusele arvesse võetud ka rahvastikus esinevate haiguste elukvaliteeti langetav mõju. Näitaja väärtus on võrdne eluaastatega, mida rahvastiku keskmine liige eeldatavalt elab maksimaalse võimaliku tervisega. Näide: 2006. aastal oli meeste eeldatav eluiga Eestis sünnimomendil 67 aastat. Osa sellest ajast veedetakse haigena ning kui konkreetne haigus langetab elukvaliteeti inimese parima kujuteldava (ideaalse), tervisepiiranguteta tasemega võrreldes 50% võrra, siis langeb haiguse pooleaastatase kestuse korral inimese eeldatavalt tervena elatud eluiga veerandaasta võrra ($0,5$ parimast tervisest $\times 0,5$ aastat = $0,25$ parima võimaliku tervise aastat). Seega, kui 2006. aastal oleks meeste eeldatavalt tervena elatud eluiga näiteks 50 aastat, siis jääks neil elu jooksul keskmiselt kasutamata 17 aastat, sest selle aja veedavad nad haigetena.

TERVIS – 1948. a defineeris WHO tervist kui täielikku füüsilise, sotsiaalse ja vaimse heaolu seisundit ning mitte ainult kui haiguste ja puuete puudumist; tervis ei ole elamise eesmärk, vaid igapäevase elu vahend; positiivne mõiste, mis toonitab sotsiaalseid ja individuaalseid ressursse ning füüsilisi võimeid.

TERVISEEDENDUS – WHO defineerib terviseedendust kui protsessi, mis võimaldab inimestel muuta tervist määravaid tegureid juhitavaks ning selle kaudu tugevdada tervist (termini sisu määratleti esimesel rahvusvahelisel terviseedenduse konverentsil 1986. aasta dokumendis, mis on tuntud Ottawa harta nime all); terviseedenduse tõlgendamisel tuleb eristada terviseedendust kui oodatavat tulemust (lähi- ja kaugeesmärgid) ja kui strateegiat (protsessid ja tegevused).

TERVISE MÕJURID – rida isiklikke, sotsiaalseid, majandus- ja keskkonnategureid, mis määravad üksikisikute või rahvastiku terviseseisundi.

TERVISEKAITSE – haiguste ennetamise juurde kuuluv terviseteenistus, milles kehtivad kohustuslikud normid ja eeskirjad; tervisekaitse käsitleb vahendeid ja abinõusid rahvastiku tervise halvenemise vältimiseks ning selle eesmärgiks on tagada tervisele ohutu füüsiline, keemiline ja bioloogiline keskkond.

TERVISEKASVATUS – sisaldab teadlikult loodud õppimisvõimalusi, kaasates mõningaid kommunikatsioonivorme terviseharituse parandamiseks, mis sisaldavad teadmiste täiendamist ning üksikisiku ja ühiskonna tervisele kaasa aitavate eluks vajalike oskuste arendamist.

TERVISEKÄITUMINE – igasugune üksikisiku poolt ettevõetud tegevus, hoolimata hetkelisest või eelnevast tervises seisundist, tervise edendamiseks, kaitsmiseks või säilitamiseks; olenemata sellest, kas selline käitumine on lõppkokkuvõttes objektiivselt efektiivne või mitte.

TERVISLIK TOITUMISVIIS – toitumisviis, millel on teatavad kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed omadused, nagu energiasisalduse vastavus individuaalsetele vajadustele ja alati vastavus toitumispõhimõtetele.

VÕRGUSTIK – üksikisikute, organisatsioonide ja asutuste pühendumisel ning usaldusel põhinev grupp, mis on organiseerunud mittehierarhilisel alusel tegelemaks üldiste probleemide või muredega, mida seiratakse aktiivselt ja süstemaatiliselt (Rahvastiku tervise arengukava 2009-2020).

Lühendid:

AS – aktsiaselts

el. – elanik

EELK – Eesti Evangeelne Luterlik Kirik

EMO – erakorralise meditsiini osakond

kr. – kroon

LA – lasteaed

LKÜ – lastekaitse ühing

LPIÜ – liikumispuuetega inimeste ühing

MTÜ – mittetulundusühing

SESK - Süda-Eesti Sotsiaalkeskus

SKA - Sotsiaalkindlustusamet

WHO – Maailma Terviseorganisatsioon

Kasutatud allikad

1. Eesti Statistikaameti andmebaasid, www.stat.ee
2. Rahandusministeeriumi andmed kohalike omavalitsuste finantseerimise kohta, www.fin.ee
3. Organisatsioonide tegevusnäitajad
4. Albu Vallavalitsuse veebileht <http://www.albu.ee>
5. Eesti Hariduse Infosüsteem <http://www.ehis.ee>
6. Statistikaamet <http://pub.stat.ee/px-web.2001/dialog/statfile2.asp>
7. Eesti Töötukassa
8. Haigekassa <http://www.haigekassa.ee>
9. Lääne-Eesti Päästkeskus
10. Politsei- ja Piirivalveameti Lääne Prefektuur
11. Rahandusministeerium
12. Terviseamet <http://www.terviseamet.ee>